

Atzinums

par Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu

Eksperts: Vides zinātnē un pārvaldībā

Ekspertīzes priekšmets: Ietekmes uz vidi novērtējuma autoceļa E22 (Austrumu ievads Rīgā) posma „Kranciena karjers – Slāvu aplis” būvniecībai Darba ziņojums, izstrādātājs Kopuzņēmums „EER” Hyder SEIB Ingenieure GmbH/Froelich&Sporbeck GmbH&Co.KG. (Atsevišķas nodaļas pēc eksperta darba uzdevuma)

Ekspertīzes laiks: 2009.gada marts.

Ekspertīze veikta pamatojoties uz 14.10.1998. likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un 17.02.2004. Ministru kabineta noteikumiem Nr.87 „Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” un LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts biroja dokumentu „Programma ietekmes uz vidi novērtējumam autoceļa E22 (Austrumu ievads Rīgā) posma „Kranciena karjers – Slāvu aplis” būvniecībai” (turpmāk-Programma).

Ekspertīzē vērtēts kā paredzētās darbības ierosinātais izstrādājot darba ziņojumu ievērojot LR spēkā esošos normatīvos aktus, Latvijā ratificētās starptautiskās konvencijas un citus saistošos dokumentus, raksturojot esošo situāciju, noteicis iespējamās ietekmes un ierosinājis pasākumus to mīkstināšanai. Vērtējums dots zemāk minētajiem Programmā definētiem jautājumiem.

(3.) Vides stāvokļa novērtējums autoceļa autoceļa E22 (Austrumu ievads Rīgā) posma „Kranciena karjers – Slāvu aplis” paredzētajā teritorijā un tās apkārtnē:

(3.1.) Piegulošo teritoriju (arī vietējas nozīmes ceļiem paredzētās) novērtējums:

Piegulošo teritoriju apraksts, teritoriju pašreizējā un noteiktā (atļautā) izmantošana, spēkā esošie un izstrādes stadijā esošie plānojumi, īpašumu piederības raksturojums, apdzīvojums, tuvākās dzīvojamās ēkas un blīvas apbūves teritorijas, komercdarbības objekti un sabiedriskas nozīmes objekti, ražošanas un lauksaimniecības objekti, nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas, mazdārziņu teritorijas, satiksmes infrastruktūras objekti, degradētas un piesārņotas teritorijas.

Darba ziņojuma autori atsaucas uz izstrādes stadijā esošu Rīgas rajona teritorijas plānojumu 2007. – 2019.gadam, kura ietvaros paredzēts turpināt izstrādāt satiksmes perspektīvu pēc izpētes rezultātiem. Taču šobrīd gandrīz jau gadu ir spēkā **Rīgas rajona teritorijas plānojums 2008.-2020.gadam**. (Rīgas rajona padome paziņo, ka saskaņā ar Rīgas rajona padomes 22.04.2008. sēdes lēmumu (protokols Nr.4.,4.&) "Par Rīgas rajona teritorijas plānojuma 2008.-2020.gadam apstiprināšanu un saistošo noteikumu Nr.2 "Par Rīgas rajona teritorijas plānojuma 2008.-2020.gadam grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem", ir apstiprināts Rīgas rajona teritorijas plānojums 2008.-2020.gadam un apstiprināti Rīgas rajona padomes saistošie noteikumi Nr.2 "Par Rīgas rajona teritorijas plānojuma 2008.-2020.gadam grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem".)

Noslēguma ziņojumā teritoriju atļautās izmantošanas apraksts jāveic saskaņā ar spēkā esošo **Rīgas rajona teritorijas plānojumu 2008.-2020.gadam**.

Īpašumu piederības raksturojums nav izteikts skaitļos, kas neļauj spriest par nepieciešamajiem resursu apjomiem zemes (t.sk. meža zemes) atsavināšanas gadījumā.

Jāprecizē autoceļa abu variantu, jaunveidojamo pieslēgumu un paralēlo ceļu trasēs atsavināmo īpašumu piederība pa īpašnieku veidiem un apjomiem.

Iedzīvotāju skaita raksturošanai izmantoti 2004.gada dati, kas šobrīd vistīcāmāk neatspoguļo reālo situāciju, jo autoceļa ietekmes teritorijā ārpus pilsētām vai to lauku teritorijās pēdējos gados pieaudzis pastāvīgo iedzīvotāju skaits, gan jaunuzceltajos mājokļos, gan arī dārzkopības kooperatīvos.

Darba ziņojumā nav aprakstīta meža zemes atļautā izmantošana gan teritoriju plānojumā kontekstā, gan saistībā ar meža aizsargjoslām ap pilsētām (2003.gada 4.februāra *MK noteikumi Nr.63 „Meža aizsargjoslu ap pilsētām noteikšanas metodika”*).

Noslēguma ziņojumā atspoguļot meža aizsargjoslu izvietojumu ap pilsētām un to saimnieciskās darbības ierobežojumus.

Pierīgas meži ir ar augstu degamību (1.un 2.degamības klase), kur samērā regulāri izceļas meža ugunsgrēki. Līdzīga riska teritorija ir Zilie kalni.

Nepieciešams izvērtēt projekta ietekmes meža teritorijas no ugunsbīstamības viedokļa un to pieejamību operatīvajam transportam ugunsdzēsības pasākumu veikšanai.

Tāpat nav minētas arī medību klubu līgumplatības – medību iecirkņi, kas aptver arī lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Infrastruktūras objekti atstās ietekmi ne tikai uz atsevišķu sugu populācijām, bet arī uz medību saimniecību, kurai ir gan komercdarbības, gan arī rekreācijas raksturs.

Nepieciešams ietekmes uz medību saimniecību novērtējums.

(3.7.)Apkārtnes dabas vērtību raksturojums (arī mežu, pļavu, dižkoku un citu īpaši aizsargājamo dabas objektu raksturojums) paredzētās darbības iespējamās ietekmes zonā: tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (arī Latvijas NATURA 2000 Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas, norādot attālumu līdz to robežai vai to šķērsošanas vietas), to aizsardzības režīmi un nozīmīgums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, īpaši aizsargājamās sugas un biotopi, mikroliegumi: dzīvnieku migrācijas esošo un iespējamo koridoru novērtējums.

Projekta izpētes teritorijā esošo dižkoku uzskaitījums korekts, norādot ģeogrāfiskās koordinātes. Taču atspoguļojums 2.pielikumā nav ar atšifrējumiem. Kā var spriest no apraksta autoceļa tiešā tuvumā atrodas „Priede Jakstu autobusu pieturā”, kuras aizsardzības zona varētu atrasties uz autoceļa. Attālums līdz ceļam nav norādīts.

Precizēt dižkoka „Priede Jakstu autobusu pieturā” attālumu līdz autoceļam un iespējamās ietekmes uz konkrēto koku.

Apkārtnes dabas botāniskās un ornitoloģiskās vērtības raksturotas izsmejoši. Nozīmīgākie biotopi un atsevišķas vērtības atzīmētas pielikumos pievienotajās potenciālā autoceļa variantu shēmās. Taču ir apgrūtināta kartogrāfiskā materiāla lasīšana, jo ar numuriņu atzīmētās atradnes, biotopa, ligzdas vai citas vērtības

nosaukums jāmeklē aprakstošās nodaļas tekstā nevis ērti pārskatāmā atsevišķā sarakstā. Putnu dzīvotņu un ligzdošanas vietu aprakstā daudz pieņemumu ar pretenzijām uz mikroliegumu veidošanu nākotnē, kas varētu sarežģīt projekta realizāciju. Galvenā vērtība veltīta dabas vērtībām esošās vai jaunbūvējamās maģistrāles tuvumā, bet nav analīzes par pieslēgumu un paralēlo ceļu teritorijās.

Noslēguma ziņojumam pievienot eksperta atzinumus par darba ziņojumā minēto putnu sugu atradnēm, to statusu un plānotās darbības ietekmēm.

Novērtēt dabas vērtības jaunbūvējamo pieslēgumu un paralēlo ceļu teritorijās.

Dzīvnieku migrācijas koridoru vērtējums ļoti profesionāls, bet jāatzīmē, ka dots gan tikai lielajiem zīdītājiem. Zīdītājdzīvnieku sastopamības aprakstā nav minētas ar ūdenstecēm saistītās dzīvnieku sugas, it īpaši ūdri, kuriem sabraukšana uz ceļiem ir viens no biežākiem nāves iemesliem. Nesaprotami ir dati par lielo zīdītājdzīvnieku sastopamību kopā Rīgas un Ogres rajonos nevis projekta ietekmētajā teritorijā. Projekta teritorijā sastopamas vismaz 17 medijamas un 2 nemedijamas dzīvnieku sugas, par kurām iespējams iegūt informāciju. Tāpat ir iespējams iegūt informāciju arī par uz ceļa bojā gājušajiem lielajiem zīdītājdzīvniekiem, kas šādā projektā nav mazsvarīgi.

(3.8.)Ainaviskais un kultūrvēsturiskais teritorijas un apkārtnes nozīmīgums; ainavu vizuālais un kultūrvēsturiskais novērtējums; tuvākie valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, rekreācijas un tūrisma objekti, kapsētas to aizsargjoslas.

Teritorijas ainaviskais novērtējums dots darba ziņojuma 3.1. nodaļā atsevišķi no kultūrvēsturiskā raksturojuma. Kultūrvēsturisko objektu raksturojums izsmelošs, taču no lielā informācijas klāsta ir grūti izdalīt tos aizsargājamus pieminekļus, kuri varētu tieši tikt ietekmēti no jaunbūvējamiem autoceļiem, pieslēgumiem vai paralēlajiem ceļiem.

Sagatavot atsevišķu sarakstu ar aizsargājamiem kultūras pieminekļiem autoceļu variantu tiešās ietekmes zonās), to aizsargjoslu platumiem un attālumiem līdz ceļiem un to pieslēgumiem.

Aprakstā dots izpētes teritorijā esošo kapsētu uzskaitījums un to aizsargjoslu platums, taču nav norādīts to attālums līdz jaunbūvējamo ceļu variantiem. Kartogrāfiskajā materiālā redzams ka autoceļa Variants 2 šķērso kapsētas teritoriju.

Nepieciešams detalizēts Ozolu kapsētas un tās autoceļa šķērsojuma apraksts ar paredzamajām ietekmēm un kompensācijas pasākumiem.

Kā rekreācijas objekti apskatīti galvenokārt labiekārtoti objekti, dabas takas un dabas parki, taču pietiekami nav novērtētas Pierīgas un Ogres apkārtnes mežu rekreatīvās slodzes (sēņošana, ogošanas, medības, pastaigas).

(4.17.)Objekta iespējamās ietekmes uz apkārtnes bioloģisko daudzveidību, īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, dzīvnieku migrācijas koridoriem (objekta radītā „barjeras” efekta novērtējums) un īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un dabas objektiem novērtējums, nosakot paredzētās darbības ietekmes zonu. Iespējamie un piedāvātie risinājumi šo ietekmju novēršanai vai samazināšanai. Iespējamās ietekmes uz ietekmes zonā esošo Latvijas NATURA 2000 Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, to izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Iespējamā nodarītā kaitējuma ietekmes

būtiskuma novērtējums uz īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem. Kompensācijas pasākumu nepieciešamība.

Projekta izpētes teritorijā vienīgais NATURA 2000 objekts ir Ogres Zilie kalni, kuriem neprognozē ceļa trašu ietekmi, jo tas atrodas pietiekamā attālumā no paredzētās būvniecības.

Būtiskas vērtības konstatētas Cekules meža masīvā un Mazās Juglas krastos Vaidas apkārtnē. Abos gadījumos to šķērso Variants 3.

Nobeiguma ziņojumam nepieciešams pievienot ekspertu slēdzienus par Cekules meža masīva bioloģiskajām vērtībām (variants 3, sekcija 1b) un Vaidas apkārtni (sekcija 1a), un ietekmi uz tām.

Darba ziņojumā nav pietiekošas informācijas par paralēlo ceļu un pieslēgumu ietekmēm.

(4.18.)Prognose par iespējamo ietekmi uz ainavu, kultūrvēsturisko vidi un rekreācijas resursiem.

Ietekme uz ainavu ir analizēta ar „skatu no malas” uz kultūrainavu, urbanizētajām teritorijām, taču nav apskatītas tās izmaiņas no „iekšpuses” ar autobraucēju acīm – izcirstajām ceļa trasēm meža masīvos.

Nav izvērtēta ietekme automaģistrāles ietekme uz medībām kā rekreācijas resursu.

Izvērtēt ietekmi uz medībām kā rekreācijas veidu.

(4.19.)Citas iespējamās ietekmes atkarībā no paredzētās darbības apjoma, pielietotajām tehnoloģijām vai vides specifiskajiem apstākļiem (arī izbūvējot jaunus infrastruktūras objektus vai pilnveidojot esošos).

Darba ziņojumā tikai konstatēts Ozolu kapu šķērsojums, bet nav detalizēti paskaidrots vai tas šķērso apbedījumus vai tikai kapu aizsargzonu.

Izvērtēt ietekmi uz Ozolu kapiem, precizējot būtiskumu.

Izvērtēt šķērsojamo meža masīvu pieejamību meža ugunsdzēsības vajadzībām.

(4.20.)Paredzētās darbības iespējamo limitējošo faktoru analīze.

Kā iepriekš minēts, darba ziņojumā nav apskatītas meža aizsargjoslas gar pilsētām. Tā kā nav precizēta to atrašanās vieta nav arī informācija par plānotās darbības ietekmi uz tām. *Gadījumā, ja automaģistrāle šķērsos meža aizsargjoslas ap pilsētām, limitējošo faktoru analīze jāpapildina.*

Kā limitējošais faktors minama arī esošo medību iecirkņu struktūras pārveidošana un mednieku līgumu izbeigšana ar zemes īpašniekiem.

(4.22.)Paredzētās darbības ietekmes uz vidi būtiskuma novērtējums, ietverot tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidējo un ilglaicīgo ietekmi, kā arī pastāvīgo, pozitīvo un negatīvo ietekmi: iespējamie vides riski, ietekmes samazinošo vai kompensējošo pasākumu nepieciešamība.

Izcērtamā meža un meža zemes zaudējuma kompensācija likumdošanā noteiktajā kārtībā (kā apgalvots darba ziņojumā) nav iespējama, jo pašreiz spēkā esošie

normatīvie akti valsts vai pašvaldību investīciju projektu gadījumos to neparedz. Pēc papildus ugunsbīstamības aspektu izvērtēšanas, ietekmes būtiskums var palielināties.

Būtisko ietekmi uz ainavu var samazināt īpaši plānojot trases izciršanu, dizainējot un ierīkojot mežmalas. Pasaulē ir pieredze ceļmalu ainavu veidošanā (skat. S.Bels, O.Nikodemus „Rokasgrāmata meža ainavas plānošanai un dizainam”R., 2000, Valsts meža dienests).

Paredzēt kompensējošos pasākumus automaģistrāles šķērsoto meža masīvu mežmalās.

(5.5.)Iespējamie ierobežojumi zemes izmantošanā, neērtības un traucējumi (iespēja nodarboties ar bioloģisko lauksaimniecību un mežu apsaimniekošanu, zemes īpašumu sadalīšana, lauksaimniecības tehnikas pārvietošanās u.c.).

Darba ziņojumā nav apskatītas lauksaimniecības un meža tehnikas pārvietošanās iespējas teritorijās, kuras šķērsos maģistrāle. Nepietiekoši izvērtēti ierobežojumi mežsaimniecībai un mežu apsardzībai, medību saimniecībai fragmentētajos meža masīvos.

(7.)Inženiertehniskie un organizatoriskie pasākumi ietekmes uz vidi novēršanai vai samazināšanai (arī objekta radītajam „barjeras” efektam); paliekošo ietekmju būtiskuma raksturojums un to atbilstība spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Darba ziņojumā kā vispilnīgākie inženiertehniskie risinājumi tiek piedāvāti ekoloģiskie tuneļi dzīvnieku migrācijas nodrošināšanai. To veids izvēlēts atbilstoši katrai konkrētajai pārejai, kura precīzi atzīmēta kartogrāfiskajā materiālā. Īpaši analizēts to tehniskais risinājums un priekšrocības.

Kaut arī ietekme uz mežu ir novērtēta kā būtiska, darba ziņojumā nav piedāvāti pasākumi ietekmes samazināšanai. Lai samazinātu būtisko ietekmi uz mežu masīvu šķērsojuma vietās, jāizvērtē iespēja veidot mežmalas ar dažādu kokaugu mistrojumu, kas vienlaicīgi radīs arī jaunas ligzdošanas iespējas. .

Noslēguma ziņojums jāpapildina ar pasākumiem būtiskās ietekmes uz mežu samazināšanai.

(8.)Kritēriji iespējamo alternatīvo risinājumu salīdzināšanai ietekmes uz vidi aspektā. Alternatīvu salīdzinājums un izvērtējums. Izvēlēta varianta pamatojums.

Pieceja alternatīvo risinājumu salīdzināšanai ir uzskatāma par loģisku un iespējams, ka būtiski nemainīsies konfliktpunktu sadalījums pa maģistrāles variantiem pēc nepieciešamās informācijas papildināšanas. Taču visā darba ziņojumā galvenais akcents tiek likts tikai uz pašas automaģistrāles ietekmi, neizvērtējot pieslēgumu un paralēlo ceļu ietekmes.

Variantu salīdzināšanai, izvērtēt arī atbilstošo paralēlo ceļu un pieslēgumu ietekmes.

(10.)Plānotā autoceļa E22 (Austrumu ievads Rīgā) posma „Kranciena karjers – Slāvu aplis” būvniecības nozīmīguma izvērtējums, ņemot vērā sabiedrības

intereses, arī sociālās vai ekonomiskās intereses, kā arī darbības īstenošanas rezultātā dabai nodarīto zaudējumu izvērtējums. Paredzētie kompensējošie pasākumi, ja tādi nosakāmi saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”.

Projekta ieviešanas gaitā ir virkne paliekošas ietekmes, kuras nevar novērst. Kompensējošie pasākumi saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” nav nepieciešami. Darba ziņojuma autori gan min kompensācijas skarto zemju īpašniekiem, nepaskaidrojot to būtību un veidu.

Ieteikumi.

- Noslīguma ziņojumā teritoriju atļautās izmantošanas apraksts jāveic saskaņā ar spēkā esošo *Rīgas rajona teritorijas plānojumu 2008.-2020.gadam*.
- Jāprecizē autoceļa abu variantu, jaunveidojamo pieslēgumu un paralēlo ceļu trasēs atsavināmo īpašumu piederība pa īpašnieku veidiem un apjomiem.
- Nepieciešams ietekmes uz medību saimniecību novērtējums.
- Noslīguma ziņojumā atspoguļot meža aizsargjoslu izvietojumu ap pilsētām un to saimnieciskās darbības ierobežojumus.
- Nepieciešams izvērtēt projekta ietekmes meža teritorijas no ugunsbīstamības viedokļa un to pieejamību operatīvajam transportam ugunsdzēsības pasākumu veikšanai.
- Precizēt dižkoka „Priede Jakstu autobusu pieturā” attālumu līdz autoceļam un iespējamās ietekmes uz konkrēto koku.
- Noslīguma ziņojumam pievienot eksperta atzinumus par darba ziņojumā minēto putnu sugu atradnēm, to statusu un plānotās darbības ietekmēm.
- Novērtēt dabas vērtības jaunbūvējamo pieslēgumu un paralēlo ceļu teritorijās.
- Sagatavot atsevišķu sarakstu ar aizsargājamiem kultūras pieminekļiem autoceļu variantu tiešās ietekmes zonās), to aizsargjoslu platumiem un attālumiem līdz ceļiem un to pieslēgumiem.
- Nepieciešams detalizēts Ozolu kapsētas un tās autoceļa šķērsojuma apraksts ar paredzamajām ietekmēm, to būtiskumu un kompensācijas pasākumiem.
- Nobeiguma ziņojumam nepieciešams pievienot ekspertu slēdzienus par Cekules meža masīva bioloģiskajām vērtībām (variants 3, sekcija 1b) un Vaidas apkārtni (sekcija 1a), un ietekmi uz tām.
- Noslīguma ziņojums jāpapildina ar pasākumiem būtiskās ietekmes uz mežu samazināšanai. Paredzēt kompensējošos pasākumus automaģistrāles šķērsoto meža masīvu mežmalās.
- Variantu salīdzināšanai, izvērtēt arī atbilstošo paralēlo ceļu un pieslēgumu ietekmes.